

tem: Sicut ergo ille qui destruit dispositiones re- quisitae ad unionem anima cum corpore, physie expellit animam, quæ sine illis non potest in cor- pore conservari: ita quilibet actus infidelitatis, afferens secum pertinaciam, sine qua non est ha- refis, expellit fidem infusam ab intellectu, non formaliter & immediate, sed efficienter & mediatae.

15. Objicis secundò contra tertiam partem assertionis, in qua diximus fidem in Dæmonibus & damnatis non remanere: Fides non amittitur nisi per peccatum infidelitatis: Atqui Dæmones, & plures damnati: non inciderunt in peccatum infidelitatis: Ergo in illis remanet habitus fidei infusa. Unde D. Thomas infra quæst. 18. art. 3. ad 2. hanc constituit differentiam inter fidem & spem, quod spes non remanet in damnatis, benè tamen fides.

Respondeo negando Minorem, fides enim in- fusa & laudabilis, non solum peccato infidelitatis destruitur, sed etiam ex defectu pia affectionis ad credendum; unde cum Dæmones & damnati non credant ex pia affectione voluntatis ad primam veritatem revelantem, sed ex evidentiâ signorum, dolentes illa esse tam evidentiâ, ut non possint ipsi dissentire, fides infusa non remanet in eis, sed destruitur, ratione hujus indispositionis & impe- dimenti. Ad D. Thomam dico, illum non afferere loco citato, fidem esse in damnatis, non verò spem, sed magis posse esse fidem quam spem; quod ve- rissimum est, tum quia desperato damnationis statui, in quo nulla est, vel affulgebit unquam redemp- tionis spes, magis repugnat spes liberationis, quam cognitio divinorum: tum etiam quia in damnatis nec spes infusa nec acquisita esse potest; quia spes etiam naturalis, fuit solum in bonum sperantis, quod ab eo apprehenditur ut futurum, nullum au- tem est hujusmodi bonum respectu damnati: Fides verò aliqua, scilicet naturalis & acquisita; in eis remanet (ut supra dicebamus de Catholicis, in hæ- resim lapsi) cum adhuc credant, licet quodammodo coacte, & propter evidentiam signorum que- vident. Unde Jacobi 2. dicitur, quod *Dæmones cre- dent, & contremiscunt.*

14. Objicis ultimò contra tertiam partem af- fisionis, in qua diximus habitum fidei non rema- nere in beatis: Lumen gloriae datum Paulo in rap- tu, non exclusit habitum fidei, ut docet D. Thom. infra quæst. 175. art. 3. ad 3. Sed lumen gloriae in D. Paulo, fuit ejusdem naturæ cum lumine gloriae beatis in patria indito: Ergo lumen gloriae indi- tomabitur beatorum habitum fidei non expel- lit; sed cum eo stare potest in eodem intellectu.

Confirmatur primò: Licet beati clare videant essentiam divinam, in ea tamen non vident omnia mysteria gratiae que spectant ad objectum mate- riale fidei: Ergo retinent fidem habitualem, saltem de illis mysterijs.

Confirmatur secundò: Theologia quam hic in via per nostros actus acquirimus, remanet in patria, ut 1. parte hujus Manualis cap. 1. docuimus: Ergo pariter in ea perseverat fides, à qua Theologia, ut à subalternante, & habitu principiorum, dependet.

Ad objectionem respondeo lumen gloriae da- tum D. Paulo in raptu, fuisse quidem ejusdem na- turæ cum lumine gloriae indito beatis in patria, no- tamen ejusdem status & conditionis; quia non datus fuit Paulo per modum habitus permanentis, sicut coferunt beatis in patria, sed per modum auxilij trans- seuntis: formæ autem contrarie tunc solum se in- vicem expellunt, quando sunt in statu perfecto & permanenti; non verò quando sunt in statu viali,

& per modum transiuntis existunt, ut supra cap. 2. §. 5. in resp. ad tertiam objectionem, ex Caetano declaravimus.

Ad primam confirmationem, dato & non con- cesso Antecedente, de quo in Tractatu de visione beatifica, nego Consequentiam; cum enim fides, si- cut alii habitus, ab objecto formal & primario specificetur, eo sublato, permanere nequit, unde si beati non possint retinere fidem habitualē circa Deum, & ea quæ necessariò ipse competit, non possint eam habere de mysterijs gratiæ, quæ in ipso clare non vident. Sicut licet adhuc non possi- deant gloriam corporis, quæ est objectum spei se- cundarium; quia tamen fruuntur gloriâ animæ, & visione beatifica, quæ est ejus objectum prima- riū, non relinquunt locus habitui spei in patria, juxta illud Apostoli ad Roman. 7. *Quod videt quis, quid sperat?*

Ad secundam, concessu Antecedente, nego Con- sequentiam & paritatem: Ratio discernimus est, quia fides est essentialiter obscura & invidens, subindeque incompossibilis cum clara Dei visione; Theologia vero non est essentialiter obscura, sed tantrum accidentaliter, & ratione status viæ, in quo per accidens dependet à fide quæ in nobis viato- ribus gerit vices luminis gloriae, & est ut ita loquar, vicaria scientiæ beatæ, cui Theologia nostra per se & ex natura sua, in certitudine & evidentiâ suo- rum principiorum subordinatur; unde connaturaliter petit illi conjungi, & in tali coniunctione ha- bere evidentiâ suorum principiorum, ut loco ci- tato primæ partis declaravimus.

§. III.

De causis & effectibus fidei.

15. Constat ex supra dictis, causam materialē seu subjectivam habitus fidei, seu subjectum in quo ille recipitur, esse solum intellectum Angeli vel hominis viatoris, cum ille nec in beatis nec in damnatis permaneat, ut jam ostensum est. Liquet etiam, causam formalem illius, esse objectum à quo specificatur, nimirum Deum, ut est prima veritas revelans; & finalē, hominis salutem, cuius est ini- tium, radix, & fundatum, & ad quam ut ad proprium finem ordinatur, juxta illud 1. Petri 1. *Repor- tantes finem fidei vestra salutem animarum vesti- rum.* Demum exploratum est apud omnes Catholicos, causam efficientem fidei esse solum Deum, à quo habitus fidei infunditur, & qui non solum re- velat ea quæ credenda sunt, sed etiam intellectum moveat & applicat per gratiam, ad assentientium ve- ritatibus revelatis. Unde Augustinus in Psal. 126. *Nos loquimur foris, ille adificat intrus.* *Ipsé adificat, ipse moveat, ipse intellectum aperit, ipse ad fidem appli- cat sensum nostrum.*

16. Eset hic locus disputandi contra Pelagia- nos, docentes, suppositâ externâ revelatione seu do-ctrinâ, posse hominem sine speciali gratia intrin- seca, credere mysteria fidei; & contra Semipelagianos, qui licet cum Ecclesia Catholica faterentur, nos non posse credere mysteria revelata sine gratia, contendebant tamen initium fidei esse in nobis à nobis, scilicet piam affectionem ad credendum, seu quandam credulitatis affectum. Verum uterque er- ror in Tractatu de gratia cap. 1. §. 3. à nobis confutatus est. Unde ad hunc locum Lectorem re- mittimus.

15. Duplicem fidei effectum assignat D. Thom- as hinc qu. 7. art. 1. & 2. timorem scilicet servilem,

& filiale, & cordis purificatiōnem; juxta illud Petri Actuum 15. *Fide purificans corda.* In primis ergo fides est causa timoris servilis & filialis, quia (ut discurrit idem S. Doctor art. 1.) *Timor est quidam motus appetitiva virtutis: omnium autem appetitivorum motuum principium est bonum vel malum apprehensum, unde oportet quod timoris & aliorum appetitivorum motum sit principium aliqua appre- hensio.* Per fidem autem sit in nobis quadam apprehensio de quibusdam malis penitibus, quæ secundum divinum iudicium inferuntur, & per hunc modum fides est causa timoris, quo quis timet à Deo puniri, qui timor est servilis. Esi etiam causa timoris filialis, quo quis timet separari à Deo, vel quo quis refugit se Deo comparare, reverendo ipsum, in quantum per fidem hanc ex- estimationem habemus de Deo, quod sit quoddam im- mensum, & altissimum bonum, à quo separari est perfis- sum, & cui velle equari est malum. Sed primi timoris, scilicet servilis, est causa fides informis, sed secundi timoris, scilicet filialis, est causa fides formata, quæ per charitatem facit hominem Deo adhucere, & ei subiici.

18. Quod etiam purificatio cordis sit effectus fidei patet, tum quia intellectum ab omni errore purgat, unde à Guillelmo Parisiensi. *Virginitas mentis appellatur.* Tum etiam, quia est radix & initium justificationis, per quam homo perfectè purgatur à peccatis. Tum denique, quia ut ratiocinatur S. Thomas artic. 2. ejusdem questionis. *Impu- ritas uniuscujusque rei consistit in hoc quod rebus vi- lioribus immiscetur; non enim dicitur argentum esse impurum ex permixtione auri, per quam melius redditur, sed ex permixtione plumbi vel stanni.* *Manifestum est autem quod rationalis creatura dignior est omnibus temporalibus & corporalibus creaturis, & ideo impura redditus ex hoc quod temporalibus se subicit per amo- rem, à qua quidem impuritate purificatur per contra- rium motum, dum scilicet tendit in id quod est supra se, scilicet in Deum; in quo motu primum principium est fides, accedentem enim ad Deum oportet credere, ut dicitur Hebr. 11. & ideo primum principium purifica- tionis cordis est fides.*

19. Ex hoc infert idem S. Doctor qu. 8. dona intellectus & scientiæ, virtuti fidei respondere; sicut enim in corporalibus, diaphaneitas est ultima dis- positio ad lucem, quæ idcirco à Philosophis *actus diaphani* definitur: ita in spiritualibus puritas cordis est dispositio ad scientiam & sapientiam, quam hac de causa D. Augustinus *purificata mentis intelligentiam* appellat: Si ergo purificatio cordis sit effectus fidei, consequens est ut dona intellectus & scientiæ ipsi corresponteant. Unde idem S. Do-CTOR in libro de spiritu & littera: *Noli intelligere ut credas, sed credere ut intelligas, intellectus enim mer- ces fidei est.* Hinc etiam D. Thomas art. 7. quæstio- nis citatæ, docet dono intellectus respondere sextam beatitudinem, scilicet munditiam cordis, cui Dei visio promissa est. Quia (inquit) duplex est cordis munditia, alia praæambula & dispositiva ad visionem, quæ est cordis ab inordinatis affectibus deputatio, quæ per virtutes & dona appetitus ob- tinetur. Alii quasi completiva, quæ est animi ab hæresibus, erroribus, phantasmatibus, & falsis aste- rationibus deputatio, & hanc donum intellectus, fidei correspontens, confert.

Pars II.

CAPUT XI.

Principia fidei dotes & prerogativa.

20. *Q*uinque sunt eximia fidei dotes & præ- rogativa: In primis enim illa est prior or- dine originis, spe, & charitate, ac virtutibus morali- bus infusa. Ratio est, quia cognitio finis est prior ordine generationis, ejus intentione, & elec- tione meditorum; cum nihil sit volitum, quin præ- cognitum, & voluntas in omnibus suis actibus, per cognitionem intellectus dirigatur: At cogni- tio finis supernaturalis ad quem homo est elevatus, habetur per fidem, intentio verò illius à spe & charitate procedit, quæ Deum ut ultimum finem, vel ut in se bonum, vel ut bonum nostrum deside- rant, electio autem mediorum, ad finem illum con- ducentium, si per virtutes morales infusa: Ergo fides est prior ordine originis, spe, & charitate ac virtutibus moralibus infusa. Unde illa à SS. Patri- bus fundamentum totius ædificij Christiani, initium salutis, radix totius justificationis, prima vita intel- lectus humani, & primogenita inter virtutes appella- tur, ut infra ex Guillelmo Parisiensi latius ex- pendens.

Secundò, Fides est eminenter speculativa & prá- ctica. Tum quia habet Deum pro objecto, qui est prima regula speculacionis & praxis, ut pote prima veritas, & ultimus finis. Tum etiam, quia est qua- dam impressio & participatio scientiæ & cogni- tioni diviniæ, quæ est eminenter speculativa & prá- ctica, ut in Tractatu de scientia Dei declaravimus;

Tertiò, Fides non est discursiva, sed rebus revela- tis imprimis assentitur: Ratio est, quia in discursu assensus qui versatur circa præmissam, sive circa principium, distinguitur realiter ab eo qui est de- conclusio: Sed assensus fidei circa divinam re- velationem, non distinguitur realiter ab assensu qui est de re revelata: Ergo non est discursivus. Major pater, idem enim in Angelis non datur discursus, quia unico & simplici actu vident & assentuntur principio & conclusio, ut in Tractatu de Angelis cap. 9. §. 2. ostendimus. Minor etiam est certa, eo- dem enim actu, quo quis assentitur rei revelata, as- sentitur etiam ipsi revelationi, idque quia objectum formale assensus fidei est res revelata, non mate- rialiter sumpta, sed formaliter & reduplicative ut revelata.

Confirmatur & magis illustratur hæc ratio: id est actus visionis, quo oculos attingit colorem & lucem, est unus & simplex, quia color est objectum tantum materiale visus, lux verò objectum ejus forma: Atqui similiter res quæ revelatur à Deo, est objectum tantum materiale actus fidei, divina verò revelatio objectum formale: Ergo unico & simplici actu fides credit rem revelatam, & divi- na revelationem, subindeque non est discursiva; cum discursus pluralitatem actuum importet, & ex uno prius cognito ad cognitionem alterius proce- dat. Unde in hoc distinguitur fides à Theologia, quod Theologia formaliter importet discursum, & procedat ex revelatione duntaxat virtuali; fides autem unicō intuitu divinam revelationem, & ea quæ à Deo revelata sunt, attingat.

21. Dices: Multoties ex aliquibus propositionib- us creditis per fidem, deducuntur alia ad ipsa per- pertinentes; per Concilia generalia, vel Summos Pontifices; ut quod in Christo sint duas voluntates,

ex eo quod in ipso sint duæ naturæ : Ergo fides interdum discurrit.

Respondeo tales illationes non fieri à fide , sed à Theologia . quæ ex principijs revelatis conclusiones illas ducet ; unde veritates illæ , reduplicativæ ut deducat ex principio fidei , non sunt de fide , sed conclusiones Theologicae ; & pertinent ad fidem , solum prout substantia immediate divinæ reuelationi.

Quarto , Certitudo fidei superat certitudinem omnium scientiarum naturalium , in & ipsius habitus primorum principiorum ; tum quia nitor motio magis infallibili , nempe divino testimonio ; tum etiam , quia assensus scientiarum naturalium & habitus primorum principiorum , est à natura nos movens ad illum ; assensus autem fidei est à motione & impulsu Spiritus sancti , excitantis piam motionem ad credendum , qui est causa firmior & infallibilior , quam natura movens nos ad assensum primorum principiorum . Unde videmus , ipsa notissima scientiarum humanarum principia , quandoque à fide corrigi aut limitari ; nam in materia de creatione , & in mysterio resurrectionis , negantur hæc duo Philosophia & luminis naturalis prima principia : Ex nihil nihil sit . A privatione ad habitum non datur regressus . In mysterijs vero Trinitatis , & Eucharistie , hæc duo : Qua sunt eadem unitario , sunt eadem inter se : Accidentis esse est subfectio inesse , limitantur , & veluti reformatur .

22. Observandum tamen est , quod licet certitudo fidei sit major quoad se , & etiam prout est in nobis , certitudine scientiarum naturalium , & habitus primorum principiorum , non tamen quoad nos : Illa enim cognitione dicitur magis certa quoad nos ; cuius certitudo est magis connaturalis & proportionata nostro intellectui , & magis illum satiat ac quietat , magisque in illo motus habitationis & dubitationis excludit : At certitudo scientiarum naturalium , & habitus primorum principiorum , cum sit conjuncta cum evidencia & claritate , est magis connaturalis & proportionata intellectui nostro , magis illum satiat & quietat , magisque hesitationis & dubitationis motus excludit : quam certitudo fidei , quæ cum obscuritate & inevidencia conjuncta est ; ex quo provenit quod fides indigeat pia motione voluntatis , ad assentendum veritatis revelatis , non vero scientiarum naturales , & habitus primorum principiorum , ad assentendum primis principiis , & conclusionibus scientificis : Ergo certitudo scientiarum naturalium , & habitus primorum principiorum , est major quoad nos certitudine fidei . Unde D. Thomas hic qu. 4. art. 8. querit , an fides sit certior habitu primorum principiorum , sapientia , & scientia ? & concludit , quod fides est simpliciter certior , sed alia sunt certiora secundum quid , scilicet quoad nos . Et cum sibi primo loco obiecisset , quod fides , cum non excludat omnem dubitationis motum , non videretur esse certior sapientia , & scientia , quæ non habent dubitationem circa ea quorum sunt , responderet quod illa dubitatio non est ex parte causæ fidei , sed quoad nos inquit . in non plene assequitur per intellectum ea quæ sunt fidei . Et i. p. qu. 1. art. 5. ad 1. Nihil prohibet (inquit) id quod est certius secundum naturam , esse quoad nos minus certum , propter debilitatem intellectus nostri . Vnde dubitatio quæ accedit in aliis circa articulos fidei , non est propter incertitudinem rei , sed propter debilitatem intellectus humani .

23. Demum , fides est veluti quadam imago & exemplar æternitatis , quia sicut æternitas præteri-

tum , præsens , & futurum ambit , & continet , ut in Tractatu de Scientia Dei cap. 4. §. 3. declaravimus : ita fides omnia mysteria quæ sunt , fuerunt , vel erunt , sicut sua vastissimo complectitur , & fidelibus exhibet contemplanda . Quid enim (inquit Bernardus) in Cantica non inventit fides ! Attigit inaccessa deprehendit ignota , comprehendit immensa , apprehendit novissima , ipsam denique aeternitatem suæ illo vastissimo sicut quodammodo circumcludit .

24. Alias fidei dotes & prerogativas recenset & declarat Guillelmus Parisiensis lib. de moribus cap. 1. ubi fidem sic loquenter inducit : Ego sum prima vita mentis humana , prima lux quæ tenebras ignorantia & infidelitatis irrumper . Ego sum lux in operibus recreationis & reformationis humanae primum creatæ ; quemadmodum lux in operibus divinis , teste Moysè , primo formata est . Ego sum columna lucis , de Egypto tenebrarum & errorum , ducatu meo , intellectum humanum educens . Ego sum in bellis spiritualibus bellatrix prima . Ego aciem humanae mentis , id est potentiam intellectivam , prima expugno , & prima in eam violenter ingrediens , primum Dei hostem , id est sensum humanum , & mundisipientiam , in eadem arce occido , vel saltem in captivitatem redigo . Ego in issa arce vexillum Regis Regum , id est crucem Christi , in signum victoria & triumphi ero . Ego sum via , per quam Deus in mentem humanam ingreditur , & propter hoc ubi ego non sum , nullus aditus patet Deo . Ego sum columna , veritatis firmissima , humanum sub fulcens intellectum . Ego sum argumentum quo humana sapientia confutatur atque confunditur , & omnino stulta efficitur . Ego sum galea salutis , caput humanae mentis , intellectum , contra errorum jacula protegens . Ego sum in domo Dei prima lucerna , in templo ejus prima lampa , in celo spirituali stella matutina , qua diem gratia prima manuit . Ego sum stella cardinalis , navigantibus per mare mundi hujus portum ostendens & patriam . Ego sum stella nova , qua Magis ducatum prabens , eos ad domum ubi erat puer JESUS perduxit . Ego sum lucerna , ad quam in nocte praesentis vita ambulatur , ad cuius lucem pretiosa gratia drachma queritur , & cui licet lucem in caliginoso loco , pervia sunt celestia mysteria . Ego sum divina & beatifica visionis aurora , soli pralucens , & diem aeternæ gloria prænuntians . Ego sum virginitas mentis humanae , intellectum à corruptione erroris servans . Ego sum annulus argenteus in dito sponsæ Regis celorum , hoc est signaculum & insigne castitatis , candore puritatis , & luce salutaris veritatis resplendens .

CAPUT XII.

De virtute spei.

M agnum spes habet cum fide affinitatem , cum fides (teste Apostolo) sit basis & substantia sperandarum rerum , & bona illa immensa & æterna quæ fides ostendit , spes desideret , & Dei auxilio , obtinere speret . Unde Tractatu de fide absoluto , consequens est ut de virtute spei differamus , eisque objectum , subjectum , ac præceptum ad illam obligans , breviter hic declaremus .

1. Supponimus autem ut certum , spem esse virtutem strictè & propriè sumptam , quidquid in contrarium scriperit Durandus in 3. distinc. 20.

Etenim ,

S. I.

De objecto Spei.

Etenim , ut rectè discurrit S. Thomas hic quæst. 17. art. 1. Virtus strictè sumpta illa est quæ bonum facit habentem , & opus ejus bonum reddit : Ergo ubicanque invenitur bonus actus , debet ipsi sua correspondere virtus , à qua expedite facile , & suaviter eliciatur : Sed actus spesi bonus est , & juxta regulam legis æternae , cum sit à Deo ut auctore supernaturali præceptus , ut constabit infra , cum de præcepto spei : Ergo spes est virtus strictè & proprie sumpta .

2. Dices : Deus non potest licet amare concupiscentia : Ergo neque sperari , subinde que actus spesi non potest esse bonus , & juxta regulam legis æternae . Hæc secunda consequentia patet , prima quoque videtur legitima : nam spes , vel est ipse amor concupiscentia , vel illum supponit circa idem objectum : Antecedens vero sic ostendimus . Id quod amore concupiscentia amat , diligitur propter aliud , & ordinatur ad illud cui concupiscitur , ac proinde Deum sic amare , est ipsum ad nos ordinare , & illo non frui , sed uti ; in quo , ut docet Augustinus , tota perversitas humana voluntatis consistit .

Respondeo negando Antecedens , & ad ejus probationem , distinguo Antecedens : Quod amatur amore concupiscentia diligitur propter aliud , ly propter dicente finem ejus gratia , nego Antecedens . Ly propter dicente finem cui , seu subjectum per alterum perficiendum , concedo Antecedens : Sic autem amare Deum , non est uti Deo , neque illum ad nos ordinare , sed nos ad Deum , ut per ipsum perficiendos ordinari . Itaque dupliciter possumus ferri in aliquid amore concupiscentia : primò propter nos ipsos , ut quando cibum & potum ad vitæ nostræ conservationem appetimus , & hoc modo fatemur Deum non nisi perverse amare posse ; quia cum ipse sit finis ultimus omnium , non potest in aliud tanquam in finem ordinari . Secundò possumus aliquid amare , non quidem propter nos : sed nobis , ita ut nos ipsi non habeamus rationem finis , sed subjecti , cui illud quod amamus convenient & applicetur ; & sic licitum & honestum est amare Deum amore concupiscentia , per virtutem spesi ; quia licitum & honestum est , Deum sibi & animæ suæ diligere . Sicut Pater æternus voluit Filium suum incarnari propter nos , & propter nostram salutem , non quod voluerit nos ipsos esse finem sui amoris & donationis , sed quia voluit tale mysterium cedere in nostrum bonum , utilitatem , ac redemptionem ; sive ut loquantur Theologi in Tractatu de incarnatione , quia voluit mysticum Incarnationis propter hominem , non tanquam propter finem qui , sed tanquam propter finem cui .

Addo quod , quando per spem nobis Deum diligimus , eum non diligimus propter commodum aliquod distinctum à Deo , quod nobis ab ipso proveniat (si enim eum perversè diligenteremus , nempe propter donum aliquod creatum) sed diligimus propter increatum bonitatem suam , quatenus illa nobis applicatur & conjungitur : in quo nulla potest esse perversitas ; quia cum talis bonitas sit summum bonum nostrum , licitum & laudabile est , velle eam nobis conjungi & applicari , per visionem & fruitionem beatificam .

3. Triplex à Philosophis assignari solet objectum alicuius potentia vel habitus , nempe objectum formale quod , seu terminativum , objectum formale sub quo , sive motivum , & objectum materiale , quod ratione formalis attingitur . Unde ut clare percipiantur , quodnam sit objectum spesi , triplex illud objecti genus quo gaudent , breviter explicandum est .

4. Dico ergo prius , objectum formale quod seu terminativum spesi Theologicae , est beatitudo . Ita D. Thomas hic quæst. 17. art. 2. ubi sic discurrit : Spes attigit Deum innitens ejus auxilio ad obtinendum bonum speratum . Oportet autem effectum esse causa proportionatum , & idem bonum quod propriè & principaliter à Deo sperare debemus , est bonum infinitum quod proportionatur virtuti Dei adjuvantis ; nam infinita virtus est proprium , ad infinitum bonum perducere hoc autem bonum est vita aeterna , qua in fruitione ipsius Dei consistit ; non enim aliquid minus ab eo sperandum est , quam sit ipse , cum non sit minor ejus bonitas , per quam bona creatura communicat , quam ejus essentia . Et quæst. sequenti artic. 2. Spes (inquit) recipit speciem a suo objecto principali : objectum autem principale eius est beatitudo aeterna , secundum quod est possibilis haberi ex auxilio divino .

Ratio etiam id suadet : Spes enim via , & fructus patriæ , habent idem objectum , solumque distinguuntur tanquam via & terminus : Sed fructus est de ultimo fine & beatitudine , tanquam de objecto formalí primario : Ergo & spes .

In hoc conveniunt omnes ferè Theologi , sed cum duplex sit beatitudo , formalis scilicet & objectiva , disputant quænam ex illis sit objectum formale quod spesi ? Alij dicunt illud esse beatitudinem formalem , alij objectivam , alij illud ex utraque integrari , & coalescere .

5. Dico ramen secundò , objectum formale quod spesi Theologica , nec esse beatitudinem formalem , nec aggregatum ex beatitudine formalis & objectiva , sed beatitudinem objectivam , quæ est Deus , ut connotantem formalem , seu ipsam visionem beatificam , tanquam conditionem nobis applicantem & conjugentem infinitam Dei bonitatem .

Probatur prædicta pars ratione fundamentali , Spes est virtus Theologica , ut omnes fatentur . & docet expressè S. Thomas hic quæst. 17. art. 5. At si non ipsum Deum immediatè , sed solam visionem beatificam , ut objectum formale quod respiceret , non esset virtus Theologica : Ergo &c. Major constat , Minor vero probatur ex eo quod ad rationem virtutis Theologicae non sufficit habere Deum pro objecto mediato , alij religio & donum timoris essent virtutes Theologicae , quod nullus admittit , hac solùm ratione , quia prima aliud creatum ut objectum primariò respicit , scilicet cultum Dei ; alterum vero , quia licet divinam respiciat eminentiam tanquam objectum formale sub quo seu motivum , tamen ejus objectum formale quod , seu terminativum , non est aliquid divinum , sed creatum , nempe malum à Deo inimicu[m] & intentaru[m] : Ergo similiter , si objectum formale quod virtutis spesi , non esset aliquid divinum & increatum , sed aliquod creatum , nempe visione beatifica , inter virtutes Theologicas numerari non posset .

A a 2

6. Quod